

גיליון מס' 237 | פרשת בלק
תשע"ז שנה חמישית

גליון זה לע"נ
ר' יהושע ישעיה בן אהרן ז"ל
נלב"ע ג' תמוז, תנצב"ה
רבקה חנה בת יעקב ע"ה
נלב"ע י"א תמוז, תנצב"ה

דברי שי"ה

ממרן שר התורה הגר"ה קניבסקי שליט"א

דבר העורך

בחודש זה יציינו כלל ישראל את יום היארצייט החמישי למרן פוסק הדור מרן הגר"ש אלישיב זצוק"ל, ומצאתי בספר הנפלא 'בית אמי' דבר נפלא על הערכה הגדולה ממרן הגר"ש לחתנו יבלחט"א רבינו שליט"א.

וכך מובא: היה זה ידידה של הרבנית ע"ה שספרה שתקופת השידוכים שלה נמשכה יותר מהמצופה ורצתה מאד לקבל ברכת צדיק, ושאלה מהרבנית האיך תוכל להתברך מאביה הגדול והרבנית הציעה לה שתתקשר לאחותה והיא תתן לה את מספרו האישי של אחד מבני הבית והוא ידאג שתכנסי וב"ה מספרת אותה אשה ה'פרוטקציות' עזרו ונכנסתי אל הקודש פנימה.

להפתעתי שאל אותי הרב אלישיב: "האם את מכירה את בית הכנסת 'לדרמן' שבבני ברק? בודאי השבתי. "שמעת על הרב קניבסקי, המתגורר סמוך לבית הכנסת?" לאחר שעניתי בחיוב גם על שאלה זו, הכביר הרב אלישיב בשבחו של רבי חיים והורה לי לפנות אליו, תוך שהוא מתעלם מדברי כי בעצם משם הגעתי לכאן...

עוד מובא שם שספרה בתו הרבנית ע"ה שפעם נפוצה שמועה, כי סבא זכה לזכור את תורתו על ידי סגולה, כביכול בילדותו לקחו את בעל ה'לשם' לטבריה, שם השקוהו מבארה של מרים. אחד הנכדים שאל את סבא על כך, אך סבא ביטל את הדברים: "מימי לא היה לי זמן לנסוע לא לצפת, לא למירון, לא לטבריה, אף לא לתפילות בקברי צדיקים, ואין צריך לומר שלא לבארה של מרים..."

כשאומרים כי סבא חס על זמנו, אין הדברים אמורים רק לגבי נסיעות ארוכות או ארועים מעניינים מתמשכים כל דקה, אפילו בודדת, נוצלה ללימוד תורה.

בברכת עת סבת 1080

3 חק 106 1080

פשט על הפרשה

יש לתמוה אחר שבלעם אמר לבלק היכול אוכל דבר מאומה וגו' וגם לשלוחים אמר כן אח"כ בא אליו בלק בטענות מה עשית לקוב אויבי לקחתך וגו' ושוב ענה לו אותו הדבר ואח"כ שוב טען גם קוב לא תקבנו וגו', ואחרי הפעם הג' שוב כתיב ויחר אף בלק אל בלעם ויאמר לקוב אויבי קראתך והנה ברכת בך ועתה ברח לך אל מקומך מנעך ה' מכבוד. וכפי הנראה לא האמין לו כלל וחשב שיכול לקלל אם ירצה וכ"ז אינו אלא תכסיסים בעלמא להעלות את המחיר ולהוציא ממנו ממון יותר. מאאמו"ר שליט"א [זללה"ה].

"ועתה ברח לך אל מקומך אמרתי כבד אכבדך" (כד, יא)

נראה דע"פ דין לא היה בלק מחוייב לשלם לבלעם, ואע"ג שהוא מצידו השתדל והתאמץ לקלל את ישראל, מ"מ כיון שלבסוף לא עלתה בידו ואדרבא עוד בירכס. וראיה לזה מרש"י ב"ה כ"ב ב' בד"ה מאתים, שכתב מאתים זוז נתונים לך ותהא רשאי לעכבן ואע"פ שלא השלמת תנאי שלך לשוכרך וכו'. אמנם האמת שבלק מעולם לא נתכוין לתת ממון לבלעם ורק כבוד הבטיח לו כמו שאמר לו כי כבד אכבדך מאד וכל אשר תאמר אלי אעשה וגו' האמנם לא אוכל כבדך [וכמש"כ בשם אאמו"ר זללה"ה לעיל בפסוק י"ח].

(טעמא דקרא)

עלי שי"ח

"הנדיב שפיחד שיבנה בית המקדש..."

בימים הקרובים עתיד להופיע לראשונה בעז"ה ספר 'שיח הנחמה' בעניני בין המצרים וט' באב ממרן רבינו הגר"ה קניבסקי שליט"א. בספר החדש - כמאתים עמודים של אמרים, ביאורים לבין המצרים, ופירושים על מגילת איכה, חורבן הבית וט' באב שנשמעו במשך השנים בימי בין המצרים מרבינו שליט"א.

ספר זה מצטרף לסדרה המפורסמת על המועדים 'שיח הנוכח', שיח הפסח, שיח הסוכות, שיח הפורים, כשבראש הספר החדש מעטרת ברכתו של רבינו בו הוא כותב בתוך הדברים 'נראה בקרוב בנחמת ציון, וכל המתאבל על ירושלים זוכה ורואה בשמחתה במהרה בימינו אמן'.

סיפור מאריך במיוחד הנוגע לספר, שמענו בימים אלו מפי נאמן אחד, וכך היה המעשה. היה זה עם גמר הכנת הספר החדש 'שיח הנחמה' לדפוס. המו"ל פנה ליהודי בעל ממון בבקשה שיאות לסייע במצוה ולעזור בהדפסת הספר, היהודי העשיר שמע את הבקשה ומיד השיב: לא אתרום! כי תבין, הלא אנו מבקשים כל יום שיבנה בית המקדש בקרוב. והכל מאמינים שאכן בכל רגע עתיד אליהו לבשר על בוא משיח צדקנו ובית המקדש יבוא, ואם כן, חבל להדפיס ספר על עניני החורבן וט' באב, הרי בעז"ה בקרוב כל הספר יהיה מיותר לגמרי, אף אחד לא יביט בו... לא אזרוק את כספי לריק! סיים האישי...

הדברים הגיעו לאוזנו של רבינו, ומיד הגיב: האישי אינו צודק! גם כשיבוא משיח צדקנו ימשיכו להסתכל וללמוד בכל הספרים המדברים אודות החורבן, וההלכות של בין המצרים לא יימחקו מהשולחן ערוך... תורת משה קיימת לעד. והסיבה שיסתכלו בספר על החורבן כדי לדעת ולזכור תמיד איזה דברים גרמו לנו את הגלות והחורבן, לדעת כיצד לתקן את עצמנו ולראות מה החטא גורם...

ונעתיק קטע מתוך הקדמת הספר 'שיח הנחמה' בו מובא ברמז המעשה הנ"ל: קודם הדפסת הספר אמר רבינו, כי א"ה בקרוב יבנה המקדש, ואז כל המדרשים והספרים המדברים אודות החורבן והצרות השייכות לזה, לא ייגנזו הלילה, אלא אדרבה, יעינינו בזה וילמדו כמו בכל הלך מהלקי התורה הקדו', כדי לדעת להעריך ולשמוח בבנין בית ה', ולזכור איזה חטאים גרמו לחורבן.

ויהי רצון שזוכה בקרוב לראות ולשמוח בבנין אריאל, ותחינה עינינו בשובך לציון ברחמים.

מעניני הדף היומי

מדין סוכה להתיר עגונה

כתב הגאון ר"ח מוואלזין ב'רוח חיים' ואלו דבריו (בפ"ה מ"ב): הפוך בה והפוך בה וכו' כמו שאמרו רז"ל עירובין נד ע"ב למה נמשלה התורה לדד מה הדד כו', והנה כמו הדד שעצמותו בשר והתינוק מוציא ממנו חלב, כן התורה, למשל מדין סוכה יכולים להוציא להתיר עגונה וכדומה, אף שלפי הראות נראה שכמה דינים אינם נצרכים ואינם נהוגים לנו עתה ולא כן הוא, כי יכולים ללמוד דין אחד מחברו ודבר זה ידוע להוגים בה. וכבר נלאו כמה חכמי התורה לעמוד על כוונתו מאין יכולים להוציא מדין סוכה להתיר עגונה, אך כשאמרו את דברי הגר"ח הנ"ל לפני רבנו אמר, כי מפורש כן בגמרא בבא בתרא קס"ב ב' אמר חזקיה מלאהו בקרובים כשר ואל תתמה שהרי אור סוכה פוסל בשלשה סכך פסול פוסל בארבעה. הרי שלמדו מסוכה דין לגט, ועל ידי גט אפשר להתיר עגונה. (שיח הסוכות)

שו"ת בעניני ימי בין המצרים

ש. במשנ"ב סי' תקנ"א ס"ק צ"ט כתב שמעוברת מותרת לאכול פרי בלא שהחינו, וצ"ב דלכאורה מאי שנא ממש"כ הרמ"א שם שפרי שלא ימצא אחר ט"ב מותר לברך ולאוכלו.
 ת. ל"ש לברך שהגיע לזה"ז כשיוכרח לאכול מפני פקו"נ.
 ש. האם יש להימנע מנסיעות ארוכות במכונית בימי בין המצרים.
 ת. ראוי להימנע מכל סכנה היכא דאפשר.
 ש. במש"כ מרן שליט"א בהנהגות מרן החזו"א זצוק"ל (שבסו"ס טעמא דקרא אות מ"ב) שלא היה ניחא ליה שילכו לחפש דירה בבין המצרים, נסתפקנו באם הולך לראות רק את האיזור שחושב לגור שם ורוצה לבדוק המקום (סוג הציבור וכדו') ולא הדירות עצמם, אם אפשר לעשות כן בבין המצרים.
 ת. אולי.
 ש. במש"כ בשו"ע סי' תקנ"א סעי' י"ח שצריך ליזהר שלא לילך יחידי מ"ז בתמוז עד ט' באב מארבע שעות, האם גם ההולך לדבר מצוה צריך ליזהר בזה, או דילמא שומר מצוה לא ידע דבר רע.
 ת. אולי.

(שערי ציון שו"ת שיח חיים)

עניני בין המצרים

חודש תמוז לעומת אב

'תמוז' הוא שם של עבודה זרה כדכתיב ביחזקאל (פ"ח י"ד) 'והנה שם הנשים מבכות את התמוז' הטעם שנקרא החודש בשם זה, כי ב"ז בתמוז הועמד צלם בהיכל כדתנן בתענית (כ"ו ע"ב), אבל 'אב' הוא לשון תנחומים כדכתיב יתומים היינו ואין אב וכתב כאיש אשר אמו תנחמנו ואומר נחמו נחמו עמי, הרי שההורים מנחמים את הבנים. והיי רצון שהמקום ינחמנו במהרה (רשימות מכתב יד).

מתי נאמר לא תקום פעמיים צרה

ה' דברים אירעו בו

בתרגום שני (אסתר פרק ג') מובא כי המן לא הטיל גורל על חודש תמוז כי בחודש זה נשברה חומת ירושלים ולא ראוי לבוא שני צרות באותו החודש. וצ"ע והרי בגמרא (תענית כ"ט ע"א) מבואר להיפך, מגלגלין חובה ליום חייב ולכן ה' דברים אירעו ב"ז בתמוז וחמשה בט"ב, ונראה שיתבאר על פי הגמ' (בסוטה ט' ע"א) 'לא הכיתי לאומה ושניתי לה ואתם בני יעקב לא כליתם' והיינו דלגוים אין הקב"ה מכה ושונה אלא בפעם אחת מכלה אותם כשמגיע הזמן אבל בישראל אינו כן, והאי קרא 'לא תקום פעמים צרה' בגוים מיירי כדמוכחי קראי. והנה המן חשב שהיום גורם וביום רע יוכל לכלות ישראל ח"ו, וא"כ זה לא היה יכול לעשות בתמוז ואב דאם היום הזה מסוגל לכלותם ח"ו כבר היו כלים בפעם א' וכן"ל (ובזה מדויק הפסוק כלה הוא עושה לא תקום פעמים צרה היינו לענין כליה אין יכול להיות פעמים) ועל כרחך דהיום הזה אין ראוי לכך ולכן חפש יום אחר.

סיבת החורבן בעוונות או בחטאים

חורבן בית המקדש

הרמב"ם (פ"ז מבית הבחירה ה"ז) כותב 'אף על פי שהמקדש היום חרב בעוונותינו, חייב אדם במוראו כמו שהיה נוהג בו בבנינו' ואילו בהלכות ערכין (פ"ח ה"ח) כותב 'אין מקדישין ולא מעריכין ולא מחרימין בזמן הזה, שאין שם מקדש בחטאינו כדי לחזק את בדיקו'. והנה, ידוע ש'עוונות' הן הזדונות ואילו 'חטאים' הם השגגות, אם כן נמצא שישנה סתירה בדבר הרמב"ם, אם בית המקדש נחרב מחמת הזדונות או שמא מחמת השגגות, אכן יש לבאר בזה כי כדי שהמקדש יחרב המתין הקב"ה עד שהתמלאה סאתם של אבותינו בעוונות - עברות שבמזיד, אולם כדי למנוע את בנינו מחדש, די בכך שישנם בעם ישראל חוטאים בשוגג. ענין זה מדוקדק היטב בלשון הרמב"ם, ואף בלשון הפסוק בדניאל (ט, ט"ז): 'כי בחטאינו ובעוונות אבותינו ירושלם ועמך לחרפה לכל סביבתינו' - בית המקדש לא נבנה מחדש 'בחטאינו', אולם סבת חורבנו היתה 'בעוונות אבותינו'.

(מתוך הספר החדש העומד לראות אור בימים אלו 'שיח הנחמה')

לקבלת הגליון ניתן לשלוח בקשה במייל: 0573145900@okmail.co.il או בפקס: 077-2092005

נשמח לקבל הערות והארות וכן עובדות ושו"ת מרבינו

להנצחות ולתרומות: 053-3145900 כתובת: ר' יהודה הנשיא 52 בני-ברק